

Cílem této práce je vytvořit stručný nástin problematiky horizontálních kartelů z pohledu evropského práva. Dané problematice je věnován nejen článek 81(1) *Smlouvy o založení Evropského společenství* (jehož dosah je však mnohem širší), ale i rozsáhlá judikatura a rozličná stanoviska, pokyny či jiná vyjádření Evropské komise.

Nejprve se pokusím vymezit samotný **pojem kartelu** právní definicí. Dále se pro lepší pochopení východisek článku 81(1) *Smlouvy o založení Evropského společenství* pokusím osvětlit základní pojmy, kterých tento článek užívá a kterých použiji i pro samotnou definici horizontálního kartelu. Jedná se především o pojem **podniku**, který má pro účely komunitárního práva vlastní vymezení rozdílné od českého pojetí, jak je definováno v § 5 obchodního zákoníku. Významná bude i definice **dohody, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě** — tedy tří možných forem protisoutěžních deliktů, na které Smlouva ES v článku 81 odst. 1 pamatuje.

Dále stanovím bližší **podmínky rozsahu protisoutěžního jednání**, neboť kartelové praktiky jsou zakázány evropským právem, až když dosahují určité intenzity a když zároveň mohou negativně ovlivňovat soutěžní prostředí v mezistátním měřítku. Konkrétně se tedy budu zabývat pojmy ovlivnění obchodu mezi členskými státy, způsobilost vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže, jakož i vymezením společného a relevantního trhu. V této souvislosti je nutno podotknout, že horizontální kartely mohou ovlivňovat i velmi široký segment trhu, a mohou tak představovat velmi závažnou překážku obchodu srovnatelnou s nejrůznějšími státními omezeními dovozu či vývozu, jež evropské soutěžní právo rovněž důsledně potírá.

Dalším stupněm mého výkladu bude uvedení praktických příkladů. V této části práce se budu snažit o obecný nástin nejtypičtějších horizontálních kartelových dohod, ovšem nejen těch, které uvádí ve svém příkladném výčtu článek 81(1) pod písmeny a) až e). Pozornost bude věnována i problematice výměny informací, která také může zakládat za stanovených podmínek porušení článku 81(1). Kromě toho, že sama o sobě může založit porušení článku 81(1) *Smlouvy o založení Evropského společenství*, často bývá i integrální součástí jiných kartelových praktik. Nicméně podotýkám, že tato práce si neklade za cíl něco tak ambiciózního, jako by bylo postihnouti všech typů horizontálních kartelových dohod.

Samostatná část bude následně věnována situacím, za kterých evropské právo existenci kartelových praktik připouští, neboť za určitých podmínek shledává jejich existenci přínosnou i přes možné či jisté narušení hospodářské soutěže. Jde jednak o legální výjimku stanovenou ve článku 81 odst.3, jejíž formulace ovšem je, jak bude poukázáno, poněkud problematická. Zmíněna bude i problematika blokovaných výjimek.

Předem chci předestřít, že ač se jen velmi okrajově místy zmíním o některých procesních aspektech dané úpravy, je tato práce zaměřena především na hmotněprávní aspekty výše nastíněné problematiky.

Uvidíme přitom, že soudobá úprava vychází z myšlenky účinné alokace zdrojů uvnitř Společenství ku prospěchu spotřebitelů a z myšlenky omezení smluvní svobody ve jménu toho, aby smluvní svoboda sama o sobě v oblasti hospodářské soutěže vůbec zůstala zachována. „*Svobodný obchod je společenským a právním výdobytkem a hodnotou, nikoli tedy automatickým důsledkem působení neregulovaného trhu.*“¹ Vychází z premisy, že jen svobodná soutěž nutí k efektivitě, inovaci, kvalitě a variabilitě výrobků a že v evropském měřítku slouží potírání protisoutěžních horizontálních kartelových dohod k zajištění vzájemné hospodářské integrace členských států. Zajištění liberálního tržního prostředí je tak vnímáno i jako ochrana konkurenceschopnosti evropského hospodářství vůči ostatním vyspělým světovým ekonomikám.

Ač se nehodlám v této práci zabývat samotnými východisky, které vedly k etablování pravidel posuzování hospodářské soutěže v komunitárním kontextu, bylo by chybou nezmínit se o odpůrcích komunitární soutěžní úpravy. Početná skupina skeptiků – např. americká Chicago School, nevěří na tzv. **samozničující charakter hospodářské soutěže** – tedy na její kartelizaci a monopolizaci, pokud by nebyla efektivně chráněna ze strany státu. V prostředcích ochrany hospodářské soutěže tak naopak

spatřují překážky přirozeného vývoje podnikatelsko-konkurenčního procesu, a tedy i překážku k dosažení společenské efektivity. Dle této školy by antitrustová politika měla vycházet ze dvou základních předpokladů: Jednání založené na maximalizaci zisků musí být principiálně vždy považováno za právní (*Cenová teorie je založena na předpokladu, že společnosti, které jednají ekonomicky racionálně se snaží o maximalizaci vlastního zisku. Jednání založené na maximalizaci zisků tak může být považováno za soutěžní jednání, a proto musí být principiálně považováno za právní. Chicago school zastává názor, že trh je schopen vyrovnat případné nedostatky sám.*) a otázka, zda je dané jednání soutěžní či protisoutěžní nemá být zodpovězována na základě abstraktních ekonomických modelů, ale na základě posouzení, zda je takovéto chování ekonomicky efektivní. Právní normy by se tak měly omezit pouze na podporu efektivity, přičemž při posuzování antitrustových zákonů by dle zastánců této školy měla být v potaz brána jen výrobní efektivita a alokační efektivita trhu. Jak uvidíme, komunitární úprava daný názor nesdílí.